

CEVROINSTITUT

[school of political studies]

Zákon o střetu zájmů

(de lege lata ... de lege ferenda)

JUDr. PhDr. Petr Kolář, Ph.D.

Vysoká škola CEVRO Institut

Parlamentní institut

Listopad 2010

Na cestě k platné úpravě ...

- **Zákon ČNR č. 238/1992 Sb., o některých opatřeních souvisejících s ochranou veřejného zájmu a o neslučitelnosti některých funkcí (zákon o střetu zájmů)**
  - účinnost od 7. 6. 1992 do 1. 1. 2007
  - omezená osobní působnost (poslanci, senátoři, členové vlády)
  - „politická kontrola“; omezené sankce
- **Zákon č. 96/2005 Sb. - novela zákona o střetu zájmů**
  - rozšíření osobní působnosti
  - zrušen nálezem Ústavního soudu č. 283/2005 Sb.
- **Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů**
  - prováděcí vyhláška MS č. 578/2006 Sb.
  - revizní novela č. 216/2008 Sb. (komplexní pozměňovací návrh)
  - „školská novela č. 350/2009 Sb. (ředitelé škol)
  - ***Aktuálně projednáván: sněmovní tisk č. 144 (poslanecký návrh zákona)***

Osobní působnost zákona

■ ústavní funkce

- poslanec, senátor, člen vlády nebo předseda jiného ÚOSS

■ veřejní funkcionáři - celostátní úroveň

- předseda ÚOOÚ (nově též 7 inspektorů)
- předseda Úřadu pro techn. normalizaci
- Předseda ERÚ, člen Rady ČTÚ, člen bankovní rady ČNB, vedení NKÚ, ombudsman a jeho zástupce, člen RRTV
- *vypuštění: členové prezídia Komise pro cenné papíry, soudci, ředitelé tajných služeb*

■ veřejní funkcionáři - krajská a obecní úroveň

- uvolnění členové zastupitelstev
- neuvolnění členové rady kraje nebo obce

■ další veřejní funkcionáři

- funkční nebo osobní vymezení (§ 2 odst. 2, 3) *příkazci finančních operací, zadavatelé veřejných zakázek; rozhodující ve správním řízení, vedoucí trestní stíhání*

Osobní působnost zákona na úrovni obcí

■ Volení členové orgánů obcí

- uvolněný člen zastupitelstva (upřesnění „dlouhodobého uvolnění“) m)
- neuvolnění starostové, místostarostové a radní n)

■ Vedoucí úředníci městských a obecních úřadů podílející se na výkonu správních činností

- funkční vymezení (§ 2 odst. 3)
  - příkazci finančních operací (*nad 250.000,- Kč*)
  - zadavatelé veřejných zakázek (*přesnější vymezení*)
  - rozhodují ve správním řízení (*vyjmuto blokové řízení*)
  - se podílí na vedení trestního stíhání

■ Příspěvkové organizace zřizované obcí

- Vedoucí zaměstnanci 2, 3, 4 stupně řízení
  - **Vyjmuty školy a školská zařízení**
- Členové statutárních, řídicích a kontrolních orgánů

Definice střetu zájmů - § 3

„Dojde-li ke střetu veřejného zájmu se zájmem osobním, nesmí veřejný funkcionář upřednostňovat svůj osobní zájem před zájmy, které je jako veřejný funkcionář povinen prosazovat a hájit. Osobním zájmem se pro účely tohoto zákona rozumí takový zájem, který přináší veřejnému funkcionáři osobní výhodu nebo zamezuje vzniku případného snížení majetkového nebo jiného prospěchu.“

- Proklamativní zákaz preference osobního zájmu nad zájmem veřejným
- Definice osobního zájmu:
  - osobní výhoda
  - zamezení vzniku snížení osobního prospěchu
- Absence definice veřejného zájmu
  - vazba na mandát (slib) nebo na právní úpravu (OSŘ, SpDP, SpŘ)

Způsoby ohrožení veřejného zájmu: § 3, odst. 2

- **Využití postavení, pravomocí, informací**
  - vyloučeno plnění ze zákona (236/1995 Sb.)
  - prospěch pekuniární povahy nebo jakýkoliv jiný
  - prospěch směřující vůči jakékoliv osobě
  - *před novelou: za porušení sankce až 500.000,- Kč*
- **Odvolávání na svoji funkci**
  - souvislost s osobními zájmy, zejména s povoláním, zaměstnáním nebo podnikáním
  - analogia legis - prospěch jiných osob
  - *před novelou: za porušení sankce až 100.000,- Kč*
- **Úplatný souhlas s užitím jména ke komerčním účelům**
  - § 1, odst. 2 zákona č. 40/1995, o regulaci reklamy
  - *před novelou: za porušení sankce až 500.000,- Kč*

Inkompatibilita – omezení činností

- týká se pouze členů vlády a některých dalších - písm. c) až i)
- **netýká se** poslanců, senátorů, starostů zastupitelů, atd.
  - i ti však musejí podávat oznámení o činnostech - § 9 *společnosti v podnikajících právnických osobách*
- zákaz podnikání a jiné výdělečné činnosti (§ 2, odst. 1 *ObchZ*)
- zákaz výkonu funkce statutárního orgánu podnikající PO
- zákaz dalšího pracovněprávního nebo služebního vztahu
- omezení vyplývá i z dalších předpisů (*SlužZ, ÚřÚzSamC*)
  - generální licence
    - (správa vlastního majetku, činnost vědecká, pedagogická, publicistická, literární, umělecká, sportovní) - nikoliv však podnikání
  - ukončení bez zbytečného odkladu - lhůta 30 dnů
    - nedotýká se zvláštních předpisů - např. výpovědní lhůta

Odměna za členství v podnikajících subjektech

■ Platná úprava:

- ***Poslanci nebo senátorovi, který zastupuje stát v řídicích, dozorčích nebo kontrolních orgánech podnikající právnické osoby, pokud v ní má stát, jím ovládané právnické osoby, Česká národní banka, nebo všechny tyto osoby společně, podíl nebo hlasovací práva, nenáleží za tuto činnost odměna.***
- ***Veřejnému funkcionáři uvedenému v § 2 odst. 1 písm. l) a m), který zastupuje kraj nebo obec v řídicích, dozorčích nebo kontrolních orgánech podnikající právnické osoby, pokud v ní kraj nebo obec má podíl nebo hlasovací práva, nenáleží za tuto činnost odměna.***

■ Navrhovaná úprava (sněmovní tisk č. 144/VI. volební období)

- ***Veřejnému funkcionáři uvedenému v § 2 odst. 1 písm. l) a m), který působí v řídicích, dozorčích nebo kontrolních orgánech podnikající právnické osoby, pokud v ní kraj nebo obec nebo jimi ovládaná osoba má podíl nebo hlasovací práva, nenáleží za tuto činnost odměna.***

Inkompatibilita po skončení výkonu veřejné funkce - § 6

- **Omezení činností po skončení výkonu funkce**
  - **týká se pouze uvolněných zastupitelů a vedoucích zaměstnanců obce nebo příspěvkové organizace**
  - **obdoba konkurenční doložky**
  - **není rozhodující způsob zániku funkce**
  - **zákaz společnictví, účasti v orgánech a zaměstnaneckého vztahu po dobu 1 roku**
    - **pouze podnikající PO (nebo zaměstnavatel)**
    - **úspěšná nadlimitní veřejná zakázka v uplynulých třech letech**

- **Veřejný funkcionář musel o veřejné zakázce rozhodovat**

Oznámení o osobním zájmu - § 8

- **jediné nepravdivé oznámení**
- **vztahuje se pouze na členy kolektivních orgánů**
  - nikoliv však na poradní orgány obcí a krajů
  - nově se vztahuje i na PO vzniklé ze zákona
- **povinnost oznámit svůj poměr k projednávané věci, pakliže**
  - vystoupí v rozpravě (tajemníci a ředitelé úřadů)
  - předloží návrh nebo je oprávněn hlasovat
  - vzhledem k výsledku projednávané věci by mohla vzniknout osobní výhoda nebo újma nebo jiný osobní zájem
- **neplatí, jde-li o prospěch nebo zájem obecně zřejmý**
- **oznámení pouze ústně - vždy do zápisu**
  - před novelou bylo možno i písemně
- **Kolize s § 83 odst. 2 zákona o obcích**

Oznámení o činnostech - § 9

- Týká se těch VF, jimž není v § 4 zákonem činnost zakázána
- Oznamuje se:
  - podnikání nebo OSVČ (předmět, způsob, místo)
  - společenství nebo členství v podnikající PO (firma, sídlo)
  - členství ve statutárních, řídicích, dozorčích a kontrolních orgánech
  - pracovněprávní vztah nebo služební poměr
- uvádí se pouze údaje o skutečnostech majících vztah k době výkonu veřejné funkce
  - nikoliv ukončené činnosti před započítáním výkonu veřejné funkce
- odevzdat evidenčnímu orgánu do 30. června
  - nebo do 30-ti dnů po skončení veřejné funkce

Oznámení o majetku - § 10

- **týká se všech veřejných funkcionářů**
- **platná úprava: vlastnictví výlučné nebo podílové (vč. SJM)**
- **přiznává se majetek nabytý za kalendářní rok, ve kterém VF vykonával svoji funkci (*nikoliv za dobu vlastního výkonu funkce*)**
- **Věcný rozsah:**
  - **nemovitosti a jiná věcná práva (cena a způsob nabytí, vklad do KN)**
    - **rozhodující je cena nabytí, nikoliv cena nemovitosti dle zákona č. 151/1997 Sb.**
  - **movité věci a jiné majetkové hodnoty v souhrnu nad 500.000,- Kč/rok (započítávají se jen věci nad 25.000,- Kč) - pouze způsob nabytí**
  - **cenné papíry (50.000,- Kč od jednoho emitenta nebo 100.000,- Kč od více emitentů) včetně práv k nim - rozhodující je kupní cena**
  - **podíl v obchodní společnosti (50.000,- Kč v jedné nebo 100.000,- Kč ve více)**
- **Odevzdat evidenčnímu orgánu do 30. června**
  - **nebo do 30-ti dnů po skončení veřejné funkce**

Oznámení o příjmech, darech a závazcích - § 11

- Týká se všech VF - jakékoliv peněžité příjmy nebo majetkové výhody
- Demonstrativní výčet:
  - dary (nikoliv ty, které se uvádějí v oznámení o majetku)
  - odměny, příjmy z podnikání, dividendy
- Souhrnná výše vyšší než 100.000,- Kč
  - započítávají se jen příjmy nad 10.000,- Kč - implicitní evidenční povinnost
  - Nezapočítává se plat VF
- Úprava ve zvláštních předpisech:
  - § 303, odst. 2 ZPr, § 16, odst. 1 ÚřÚzSamC, § 61, odst. 1 SlužZ
- Nesplacené závazky v souhrnu nad 100.000,- Kč
  - rozhodující je datum 31. 12.
- Uvádí se výše, druh a zdroj
- Odevzdat evidenčnímu orgánu do 30. června
  - nebo do 30-ti dnů po skončení veřejné funkce

Způsob podávání oznámení

- **Rozhodující je doba výkonu veřejné funkce**
  - účinnost zákona (IV. ÚS 215/94 - zákaz retroaktivity)
  - zákonná povinnost k 30. červnu následujícího roku
    - s výjimkou oznámení o osobním zájmu
    - novela - účinnost od 20. června 2008
- **Oznámení se odevzdává za kalendářní rok**
- **Při ukončení výkonu VF - lhůta 30 dnů**
  - není rozhodující způsob ukončení
  - platí i při opětovném výkonu VF
- **Negativní oznámení - i zde sankce**
- **Písemná podoba**
  - listinná nebo elektronická se zaručeným ověřeným podpisem
- **Evidenční orgán - úplnost údajů**

Vedení registru oznámení

- **Registr oznámení = soubor dokladů podávaných VF + podané žádosti**
  - pouze náležitosti stanovené zákonem (formulář)
  - žádné přílohy osvědčující pravost
- **Evidenční orgán údaje vede po dobu 5 let od dne skončení VF (resp. od podání žádosti)**
  - archivační povinnosti dle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě
- **Žádost o informace z registru**
  - každý (FO i PO) na základě písemné žádosti (listinná nebo elektronická forma)
    - žádost lze podat: osobně prostřednictvím pošty, do el. podatelny
    - identifikace subjektu, požadavku a předmět dotazu + datum a čas poskytnutí informace
  - nahlížet, opisy, výpisy
    - nejedná se o veřejnou listinu
  - účelové hledisko - použití a další zpracování údajů z registru jen pro účely zjištění střetu zájmů (zákon č. 101/2000 Sb.)
  - další zveřejnění údajů - jen poslanci, senátoři, členové vlády a uvolnění zastupitelé (§ 13 odst. 5 zákona)

Deliktní odpovědnost - přestupky

- **Skutkové podstaty přestupků VF**
  - nepodání oznámení o osobním zájmu
  - nedodržení ani dodatečných lhůt k podání oznámení
  - zjevně nepřesné, neúplné nebo nepravdivé údaje
  - porušení inkompatibility
  - projednává v přenesené působnosti ORP
- **Skutkové podstaty přestupků jiných osob**
  - jiný účel užití zjištěných údajů z registru
  - porušení povinnosti mlčenlivosti
  - neoprávněné umožnění nahlížení do elektronického registru
  - projednává ÚOOÚ
- **sankce do 50.000,- Kč**

Děkuji za pozornost

petr.kolar@vsci.cz